

תנובה - חקלאות על גלגלים

„תנובה“ — שרות חלוקת התוצרת של תנובה בחנויות חיפה נוסדה בימי מלחמת העולם השנייה. מטרתה היתה להשאיר את רווח התיווך בידי היצרן וכן לדאוג לחלוקה שווה בכל שדרות האוכלוסיה. נוסף לזה היה צורך באמצעים מיוחדים להחדרת התוצרת העברית לשוק ולעמוד בשער בפני פריצת השוק ע"י תוצרת זולה.

כיום משבאים אנו לסקור את מפעל חלוקת תוצרת תנובה, במשך למעלה מעשרים שנה יש לזכור, כי היה עלינו להקיף את כל איזור הצפון: חיפה, הקריית, טבעון ועד זכרון וחדרה הגענו. ההתחלה היתה צנועה. איגוד של שלושה משקים — יגור, רמת-יוחנן ובית-אורן. אנחנו התחלנו ב„איגוד“ בשלוש מכוניות מיושנות ו-6 חברים. ההתחלה לא היתה קלה. היינו אנשי שדה, מחצבה וכו', ואת מלאכת התיווך לא ידענו. הוטל על כל אחד מאיתנו להיות נהג, סבל, גזבר ובא-כוח תנובה בעיר גם יחד, ונוסף לזה להחזיק סכומי כסף שלא היינו רגילים להם.

„תנובה“, הספק העיקרי של תוצרת המשק החקלאי העברי, עוד לא היתה מפותחת כל צורכה. אפשרויות ההספקה שלה לא השיגו את דרישת השוק. עבדנו אז על אספקה מעורבת: תוצרת חלב, שימורים וביצים, וכל הפדיון של יום אחד הסתכם ב-18—20 לא"י (בערך שכר חודשי של פועל) ומזה קיבלנו קומיסיון.

החל משנת 45—1946 גבר הייצור של תוצרת חלב במשקים וכתוצאה מזה חלה התפתחות רבה בתנובה והתרחב מפעל חלוקת התוצרת. בבת אחת הגדלנו מספר המכוניות ל-12. עברנו לספציפיקציה של חלוקת תוצרת והפרדנו בין הסוגים השונים.

בשנת 1946 חל מפנה בהתפתחות הענף. שיחרורם של חברים רבים מהצבא הזרימה לענף כוחות חשובים לפיתוחו. החיילים המשוחררים, שבחלקם למדו נהגות בהיותם בצבא נכנסו לענף מלאי מרץ ורצון להקיף את כל החלוקה בחיפה ובסביבה. הכפלנו את מספר המכוניות ל-25, ועבדנו 50 חברים. העבודה היתה קשה ומייגעת. ההשכמה היתה ב„שעות הקטנות של הלילה“, וחזרנו הביתה עם דימדומי ערב, לאחר מכן היינו עוד צריכים להכין את חשבון המכירה, ספירת הכסף ומסירתו למשרד.

עם פרוץ מלחמת השיחרור, הועמדנו במבחן חמור. שיבוש דרכי התחבורה עקב התקפות מרוכזות של הערבים — השלטון המנדטורי טרם עזב את הסביבה — גרם לנו קשיים רבים. עבדנו במכוניות מיושנות תוך סיכון החיים והרכוש. מכונית כזו עלולה היתה להתעקש ולהתחיל „להשתנק“ דוקא בהימצאה בתוך אלומת האש של הכנופיות. צצו ספקות אם להמשיך בעבודה במצב כזה והחלטנו להמשיך בכל התנאים. לא אחת הגענו לחיפה ואנו היחידים בכביש, בעיר ומחוצה לה. לא זנחנו את חיפה. החנויות קיבלו את התוצרת והיישוב לא רעב. על כן גם שימשנו לא פעם מטרה להתקפה מרוכזת של הערבים, ומעשי-ניסים הוא שהצלחנו להיפטר בנזקים קלי-ערך בלבד. אכן זכינו להערכה ממוסדות הקהילה היהודית בחיפה ומשקנו אנו.

עם גמר מלחמת הקוממיות, החלה להסתמן ירידה בענף. המשק העברי התפתח, הוא היה צריך לענות לדרישות המדינה בשטח ייצור המזון והחרושת, לכסות את הפער שנוצר ע"י יציאת הערבים מן הארץ, והמשק דרש את עובדיו. החלה „משיכה“ מענפי העזר אל המשק החקלאי וגם הענף שלנו נפגע. נאבקנו קשות עם מוסדות המשק על זכותו של הענף להתפתחות נוספת. חיפה גדלה והתרחבה בצעדי ענק, ובאמצעים הקיימים לא הספקנו להשיג גידול מהיר זה. המשקים שהיו חברים באיגוד יצאו מהעבודה עם גמר מלחמת העולם השנייה ואנו נשארנו לבד.

ארבע שנים נמשך המאבק הקשה על פיתוחו של המפעל בכוחות עצמיים עד שבשנת 1952 הוחלט להכניס לענף עבודה שכירה. לנו, עובדי הענף, היה אז ברור שזהו תחילת הסוף של מפעל זה. בעייות העבודה והאירגון נפתרו ע"י הענף עצמו ובמקרים רבים לא לפי עקרונות הקיבוץ. החלה נשירה. בתחילה בעובדים חברי המשק, אשר המשק קלט אותם ללא קושי, ואחר כך צומצם גם מספר המכונניות. מ-25 מכונניות ירדנו ל-18 והוספנו לרדת, וכיום אנו עובדים ב-12 אזורים בלבד ואף אלה עומדים בסימן חיסול.

שורה
(מתוך ספר יגור)

בגיוס לצבא הבריטי

ההתגייסות לצבא הבריטי, בימי מלחמת העולם השנייה, חלה בתקופה סוערת בחיי היישוב בארץ. ההתעללות של הכובש הנאצי ביהודים שבארצות הכיבוש, השמועות על מסע השמד של הצורר לא השאירו ספק לאשר צפוי ליישוב בארץ במקרה של כבוש, ולכן כה עזה היתה התחושה וההכרה שיש צורך בפורמציית סדירות, ממושכות בכלים ובידע, למען יוכלו לעמוד

עזרה ולהצלת שארית הפליטה. עברנו בכל אירופה לחפשים. בצפונה של איטליה הוקם מחנה גדול, בו כינסנו את כל מי שהצלחנו לאתר. מכוניותינו אספו את הבורחים בגבולות ואת היושבים במחנות וריכזו אותם במחנה ומשם אל אניות ההעפלה.

עם גמר המלחמה שוחררנו מהצבא וחזרנו הביתה. החלה פרשת המאבק על זכותנו לכנס את שארית הפליטה כאן בארץ, ואחר-כך מלחמת העצמאות, אשר בה רבים מבין קציני החייל תרמו מנסיונם להשגת הנצחון ולבנין צ.ה.ל.

שורה

(מתוך ספר יגור)

